

Rapport: Barnkonventionen och tjejer skadade av psykostimulantia (ADHD-preparat) i Sverige

18 juli 2025

Sammanfattning

- En ny granskning visar att ett stort antal tjejer (10-19) de sista åren fått tas in på sjukhus efter överdoser av så kallade ADHD-preparat i suicidalt syfte.
- Förskrivningen av ADHD-preparat till tjejer i åldersklassen har ökat med 146 procent sedan 2016.
- Antalet tjejer i åldersklassen som fått tas in på sjukhus efter överdoser av ADHD-preparat i suicidalt syfte, har sedan 2016 ökat med 328 procent.
- Sverige har sedan 2015 verkat i motsatt riktning i förhållande till vad FN:s Barnrättskommitté (CRC) rekommenderat vad gäller förskrivning av ADHD-preparat. CRC är övervakaren av efterlevnaden av Barnkonventionen, som är lag i Sverige.
- Barnombudsmannen, som på nationell nivå ska övervaka efterlevnaden av konventionen, får genom denna rapport information om överträdelserna och de skador som följt.

Metod

Data har sammanställts utifrån Giftinformationscentralens rådgivande samtal, införskaffade med stöd av den svenska lagen om handlingsoffentlighet.

De utlämnade handlingarna har av Giftinformationscentralen (GIC) kategoriserats under rubriken "Självdestruktiv handling", på en årsbasis, och för åldersgruppen 10-19 år. De substanser som eftersökts är psykostimulantia i klasserna N06BA (metylfenidat, amfetamin, lisdexamfetamin, atomoxetin) och C02AC02 (guanfacin).

De med sekretessinskränkningar utlämnade fallbeskrivningarna har manuellt gått igenom, där urvalet *enbart* har bestått av de *unika* fall som beskrivits av läkare/sjukvårdspersonal på sjukhus (akutmottagningar). Stor omsorg har, vid sammanställningen, lagts vid att endast inkludera *unika* fall (med exkludering av fall som återkommit flera gånger). Kategorisering har gjorts efter kön och huvudsubstans (utan att här inkludera andra förekommande preparat).

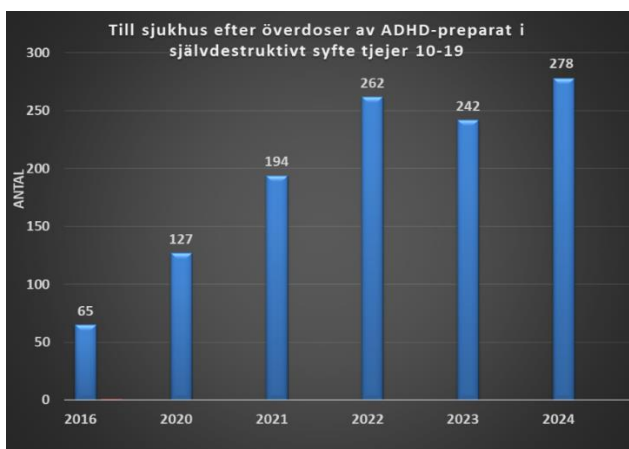
Data har också verifierats utifrån av Läkemedelsverket, i samarbete med GIC, upprättade biverkningsrapporter. Dessa biverkningsrapporter (utifrån GIC-data) finns dock bara för amfetaminet Elvanse, och då främst för helåren 2023-2024. För övriga ADHD-preparat brister det fortfarande i överföringen av data från GIC till av Läkemedelsverket upprättade formella biverkningsrapporter.

Förskrivningsdata har hämtats från Socialstyrelsens läkemedelsregister.

Resultat

Under de sista fem åren (2020-2024) har **1 100** tjejer (10-19) tagits in på sjukhusens akutmottagningar efter att ha tagit överdoser av ADHD-preparat i självdestruktivt/suicidalt syfte.

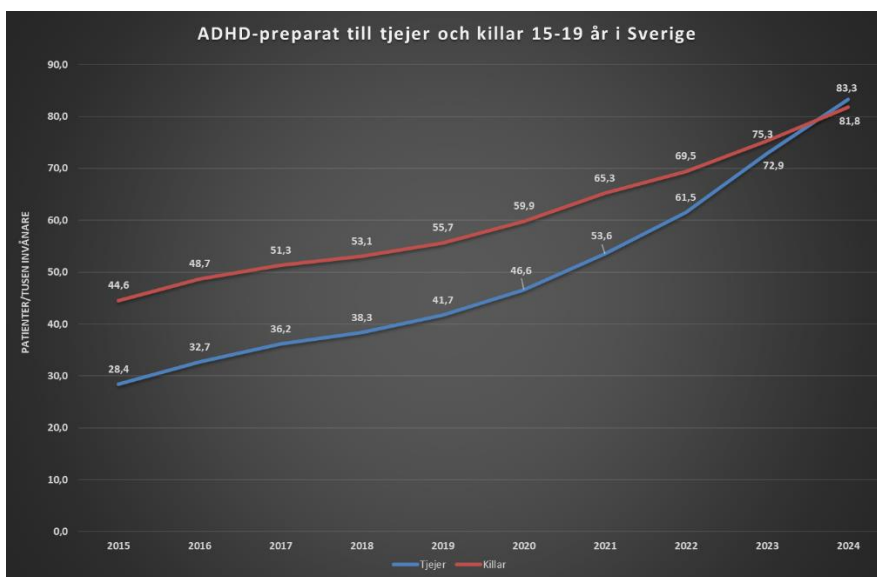
Vid en jämförelse finner vi att **65** tjejer togs in på sjukhus efter överdoser av ADHD-preparat i självdestruktivt syfte under 2016. I nedanstående diagram ser vi bilden av förhållandena 2016 i relation till åren 2020-2024. Vi ser också att antalet fall år 2024 uppgick **278** – en ökning med **328** procent sedan 2016.

Figur 1. Antal tjejer (10-19) som körts till sjukhus efter överdoser i självdestruktivt/suicidalt syfte 2016 och 2020-2024. Källa: Giftinformationscentralens utlämnade uppgifter.

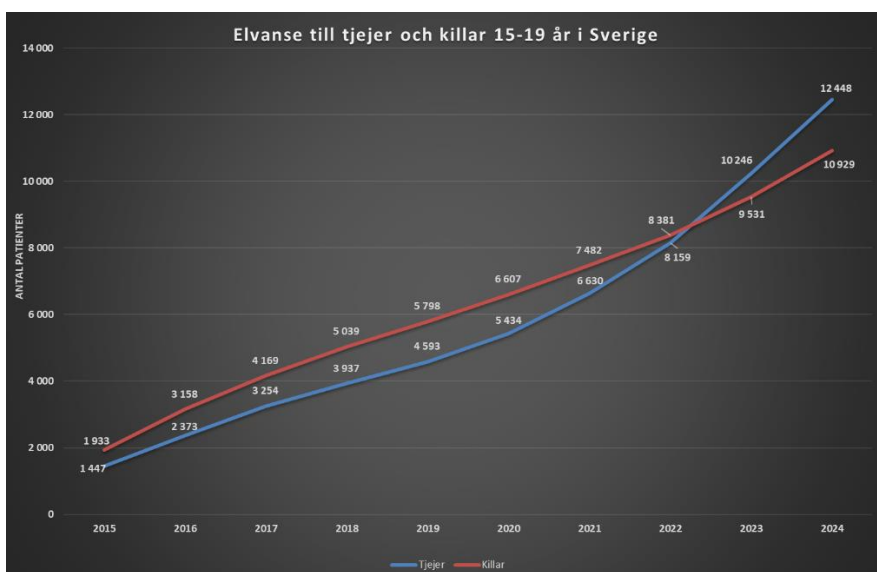
När vi jämför förskrivningsdata (Socialstyrelsen läkemedelsregister) finner vi att förskrivningen till tjejer i åldersklassen (10-19) gått upp med **146** procent från 2016 till 2024; från att ha varit på en nivå av **2,6** procent 2016 till att nå **6,4** procent 2024.

Störst har dock ökningen varit i åldersgruppen 15-19 år. Vi finner en ökning med **152** procent, där **3,3** procent av tjejerna fick ADHD-preparat år 2016, gentemot **8,3** procent 2024 – var tolfte tjej i landet. Som vi kan se i figur 2, får också för första gången en större andel tjejer än killar denna psykostimulantia år 2024.

Figur 2. Förskrivning av "ADHD-preparat" till tjejer och killar 15-19 år i Sverige, 2015-2024. Patienter/invånare. Källa: Socialstyrelsens läkemedelsregister

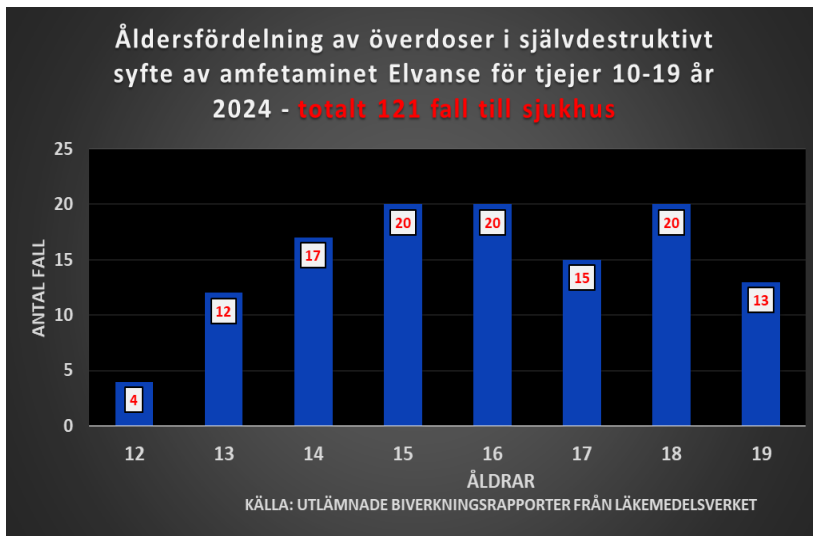
Vi finner en än större ökning i förskrivningen när vi tittar på det nyare amfetaminet Elvanse. 12 448 tjejer fick Elvanse 2024 (en ökning med 21 procent från året innan), gentemot 10 929 killar.

Figur 3. Förskrivning av amfetaminet Elvanse till tjejer och killar 15-19 år i Sverige, 2015-2024. Antal patienter. Källa: Socialstyrelsens läkemedelsregister

Amfetaminet Elvanse utgör en allt större del av de ADHD-preparat som skrivs ut. De sista fem åren har också totalt **645** unga (10-19) tagits in på sjukhus efter överdoser av Elvanse i självdestruktivt syfte – **525**, eller **81** procent av dem var tjejer.

Förra året visar Läkemedelsverkets från GIC-data upprättade biverkningsrapporter om Elvanse, att **121** tjejer togs in på sjukhus – det högsta antalet någonsin – där åldersfördelningen framgår i figur 4.

Figur 4. Åldersfördelningen för tjejer (10-19) som körts till sjukhus efter överdoser i självdestruktivt/suicidalt syfte 2024. Källa: Läkemedelsverkets biverkningsrapporter.

Diskussion

Såvitt jag känner till är det ovanstående den första granskningen av sambandet mellan den kraftigt ökade förskrivningen av psykostimulantia (ADHD-preparat) till tjejer i Sverige, och de skador i form av överdoser i suicidalt syfte som denna har lett till.

Det är också, såvitt jag vet, första gången som en granskning kunnat ske av data inkomna till GIC och av *motsvarande* data i av Läkemedelsverket upprättade formella biverkningsrapporter (Elvanse, 2023-2024). Läkemedelsverket har med dessa specifika biverkningsrapporter om Elvanse tagit *ett första steg* mot en registrering och uppföljning av de faktiska skador som åsamkats unga genom den kraftigt ökade förskrivningen av ADHD-preparat.

Det kan tyckas överflödigt att behöva påpeka behovet av mer studier, fler granskningar, i det här området. De registerstudier som initierats av läkemedelsbolag och av Karolinska Institutet, inkluderar *inte* data från GIC – där

den verkliga omfattningen av skadorna står att finna. Det är en allvarlig brist att framtagandet och sammanställningen av uppgifterna i denna rapport inte har gjorts av de myndigheter som har ansvaret för patientsäkerhetsfrågor i landet.

Vi kan ställa oss frågan hur det kommer sig att bedömningarna av skadeverkningarna av ADHD-preparat på barn och unga görs utifrån källor där skadorna *inte* finns beskrivna, medan ingen sammanställning och analys görs av de källor där skadorna *finns utförligt dokumenterade* (i data från GIC).

Antalet tjejer som fått tas till sjukhus efter överdoser i suicidal syfte ökade alltså med 328 procent från 2016 till 2024 (diagram 1). Under samma tid ökade förskrivningen av ADHD-preparat för tjejer med 146 procent. År 2016 togs 65 tjejer in på sjukhus, år 2024 var antalet uppe i 278.

Barnrättsperspektivet på förskrivningen av psykostimulantia till barn i Sverige, framfördes tydligt av FN:s Barnrättskommitté (CRC) i dess granskning år 2015. Kommittén, som är den internationella övervakaren av Barnkonventionens efterlevnad, uttryckte stark oro över den redan då höga förskrivningen av amfetamin och amfetaminliknande psykostimulantia i Sverige, utan vederbörligt beaktande av de skador och det missbruk som var förknippat med sådana preparat. Man uppmanade regeringen att se till att vetenskapligt grundade åtgärder för att hjälpa barnen gavs prioritet över förskrivningen av psykostimulantia (1).

Kommittén skrev (punkt 43):

“The Committee notes with concern: ... ”The rise in the prescription of amphetamine and amphetamine-like psychostimulant drugs, mostly in the form of methylphenidate, without proper consideration as to their secondary effects, and the addiction resulting from taking such drugs.”

Man skrev vidare (punkt 44):

“The Committee urges the State party to ... Ensure that appropriate and scientifically based psychological counselling and specialist support for children, their parents and teachers is given priority over the prescription of drugs in addressing ADHD and other behavioural specificities.”

Utifrån utvecklingen som skett i Sverige sedan dess, förstår vi att Barnrättskommitténs oro var befogad. Vi förstår också att de starka rekommendationer som då gavs till regeringen inte efterföljdes av ansvariga myndigheter.

Det är min förhoppning att Barnombudsmannen, i arbetet med att säkerställa att Barnkonventionen efterlevs, ska ha nytta av de data som presenterats i denna rapport.

Janne Larsson
skribent/researcher

(1) FN:s barnrättskommitté, Concluding observations on the fifth periodic report of Sweden, 6 mars 2015,
<https://docs.un.org/en/CRC/C/SWE/CO/5>